
MELLOMKIRKELIG RÅD

GARDERMOEN

1.-3.02.99

Saksliste

MKR-sak 8/99

ORIENTERINGSSAKER

Sak MKR 08/98a: Orienteringssaker: Orientering om arbeidet med Jubilee2000-kampanjen

Saksbehandler: Hans Morten Haugen

Saksdokumenter: Saksorientering

Årsmelding for arbeidet i Aksjon Slett U-landsgjelda/Jubilee 2000 1998
Ressursmappe for gjeldsslettere - distribusjon hos Norges KFUK/M og KN
Leder skrevet av Torbjørn Lied i *Santalen*

Saksorientering:

På MKR-møtet i september 1997 ble det vedtatt at Mellomkirkelig Råd skulle slutte seg til den internasjonale Jubilee 2000-kampanjen (Sak MKR 48/97). Videre ble det på møtet i Arbeidsutvalget i MKR i mars 1998 diskutert samarbeid om gjeldsspørsmålet med Jubileum 2000 under Norges Kristne Råd (Sak MKR/AU 4/98). Her ble det lagt fram en arbeidsplan for dette arbeidet i kirkene. Stort sett er denne planen fulgt, med unntak av intensjonen om å invitere til en høring med deltakelse fra en tung kirkelig person fra Afrika, som tidligere erkebiskop Desmond Tutu.

Etter forespørsel fra hovedkomiteen under Jubileum 2000, vedtok Aksjon Slett U-landsgjelda i slutten av mars å koordinere den internasjonale Jubilee 2000-kampanjen i Norge. Samarbeidet med kirkelige organisasjoner har i etterkant av dette blitt tillagt betydelig vekt, så vi kan konkludere med at det har skjedd en god framdrift i løpet av 1998.

Den tillyste høringen er under forberedelse. Etter samtaler med bispemøtets preses og sekretær, samt samtaler med daglig leder for Jubileum 2000, er det lagt opp til et møte mellom en biskop fra Sør og norske biskoper og kirkeledere rett før Bispemøtet, som tar til 22. mars. Mer presist skal det arrangeres et Jubileum 2000-verksted fredag den 19. Den samme helga skal Aksjon Slett U-landsgjelda arrangere sin årssamling i Bergen, og vi vil tilby de tilreisende gjestene å ta del også her.

Siden Desmond Tutu har hatt et stramt program, er det ikke gjort noen formelle henvendelser til ham. Fra Mosambik kommer den anglikanske erkebiskopen Mandlate, som var til stede i Harare, og han har sagt seg villig til å komme til Norge. Det arbeides også med et mulig besøk fra en biskop fra Latin-Amerika.

Det vedlagte ressursmappen inneholder også budskapet fra Generalforsamlingen i Kirkenes Verdensråd om gjeld. Ressurspakken, med en informasjonsvideo og t-skjorter, er sendt til distriktskontakter i Kirkens Nødhjelp og i Norges KFUK/M. For øvrig har alle tilsluttede organisasjoner i Aksjon Slett U-landsgjelda fått tilsendt en slik pakke. Samarbeidet omkring

denne utsendelsen har vært svært vellykket, og den økonomiske støtten til dette er hentet fra Utenriksdepartementets tilskudd for informasjonsarbeid om Nord-Sør-forhold.

For 1999 drives arbeidet videre med støtte fra Kirkens Nødhjelp, Redd Barna, Norsk Folkehjelp og Utenriksdepartementet. Noe støtte vil med sannsynlighet også komme fra OVF-midler og fra Jubileum 2000. Generalsekretærene i de fem store humanitære organisasjonene har skrevet et felles brev til utviklings- og menneskerettighetsministeren der UD bes om å øke støtten til Aksjon Slett U-landsgjelda ut over de 100.000,- som er bevilget. Dette brevet kan ikke forstås som noe annet enn en støtte til det arbeidet som er gjort, og en understreking av at dette arbeidet må føres videre.

Forslag til vedtak:

- 1) Mellomkirkelig råd sier seg glade for det arbeidet som er gjort i sekretariatet for å drive arbeidet med gjeldssanering for de fattigste landene, innenfor oppfølgingsarbeidet for «Forbruk og rettferd» fra Kirkemøtet 1996.
- 2) Mellomkirkelig råd støtter at det gis prioritet til å invitere en eller eventuelt to biskoper til Norge i forbindelse med Bispemøtet og årssamlingen i SLUG rundt den 20.mars. Mellomkirkelig råd understreker viktigheten av å få en kjent person fra kirkene til å komme, slik at dette kan skape noe større oppmerksomhet.
- 3) Mellomkirkelig råd ber om det kommer en sak til rådet med en redegjørelse for hvordan arbeidet med økonomisk rettferdighet skal prioriteres etter at Jubilee 2000-kampanjen ikke lenger er i virksomhet.

ÅRSMELDING FOR AKSJON SLETT U-LANDSGJELDA / FORUMS ARBEIDSGRUPPE OM GJELD OG UTVIKLING / JUBILEE 2000 NORGE

Som det framgår av tittelen, framstår gjeldsnettverket i Norge under ulike navn. Vi vil fortsatt være profilert som SLUG, men i 1998 har vi også fått en klarere internasjonal forankring av arbeidet. Det viktigste som ellers har skjedd, er at regjeringen har lagt fram en Gjeldsplan mot år 2000, som har fått støtte i Stortinget. SLUG har også gått noe videre med å endre de froholdene som bidrar til å skape gjeld, slik som kapitalliberalisering og den omfattende bruken av offentlige garantier knyttet til private låneopptak. Det mest gledelige som har skjedd i 1998 er en betydelig spredning av kunnskapen, særlig rundt Bergensgruppa. I alt har 15 personer representert SLUG i ulike internasjonale fora, og minst like mange har bidratt til Gjeldsbrevet. En tilsvarende svekking av gruppene i Tromsø og Trondheim er det mest skuffende som har skjedd.

1. MØTER INTERNT

- a) Regelmessige møter i Bergen, ofte hver uke; noe mer uregelmessige møter i Oslo, omtrent hver tredje uke. Kombinerte møter og studiesirkler i Tromsø på våren, uregelmessige møter i Trondheim fram til 1. mai.
- b) Arrangering av årssamling 28.-29.03. God deltakelse på lørdag (ca 45), noe svakere deltakelse på søndag (ca 25). Mer enn halvparten av de tilsluttede medlemsorganisasjonene deltok. Årssamlingen ble evaluert positivt, men det kom kritikk mot at det var sendt ut for lite informasjon om konsekvensene av en tilslutning til Jubilee 2000. Martin Drewry fra Christian Aid presenterte det engelske arbeidet slik at folk fikk god innsikt i hva som er formålet med kampanjen. Noen innvendinger kom mot at SLUGs mål og målene til Jubilee 2000 ikke var helt sammenfallende, og det ble understreket at en tilslutning til det internasjonale arbeidet ikke ville undergrave profilene til de ulike nasjonale kampanjene. Årssamlingen vedtok at en slik tilslutning skulle skje, og det ble rett etter dette sendt ut en forespørsel til alle tilsluttede organisasjoner i SLUG om dette vedtaket. De som ønsket å reservere seg mot at SLUG skulle bli en del av Jubilee 2000, måtte svare innen begynnelsen av mai. Det kom ingen innvendinger mot dette.
- c) Seminar 23.-25.10. Det ble bedt om at ansvarsgruppen skulle ta ansvar for et seminar, slik at flere interesserte kunne nå opp på et akseptabelt kunnskapsnivå. Seminaret hadde ca 25 deltakere og ble evaluert positivt. Det kom likevel innvendinger mot at seminaret ikke var godt nok egnet til å komme med avklaringer på det konkrete arbeidet for å nå de målene vi har satt oss. Tidspunktet ble valgt fordi regjeringen på dette tidspunktet hadde fått mulighet til å legge fram Gjeldsplanen i en enda bedre form i samband med statsbudsjettet. På dette seminaret kom det en klar bekreftelse på at vedtaket fra årssamlingen om Jubilee 2000 var viktig og riktig. Det var ingen internasjonale deltakere på dette seminaret, men Audun Grønn fra Norges Bank og Trond Folke Lindberg fra UD var nyttige ressurspersoner.

2. ANNET ARBEID INTERNT

- a) Produksjon av 4 Gjeldsbrev, en ECO-Bulletin produsert av ForUM samt en analyse av regjeringens Gjeldsplan på norsk og engelsk. Den norske versjonen er både produsert som Gjeldsrapport og som et innlegg i et Unge Venstre studiehefte om gjeld. Den engelske versjonen er distribuert via e-post.

- b) Produksjon av et faglig innspill noen uker før regjeringens gjeldsplan ble lagt fram, etter å ha blitt oppfordret til dette på årssamlingen. Arbeid i forhold til evaluering innad i Pengefondet om åpenhet; dette har hatt effekt.
- c) Kontakt med Norge 2000 A/S for å legge til rette for at 02.01.2000 blir en dag for internasjonal solidaritet, slik det ble foreslått av den gruppen som utredet tiltak i samband med årtusenskiftet. Foreløpig er det noe tidlig å si hvordan dette arbeidet vil bli fulgt opp, men siden dette er en søndag, vil det iallfall skje ting i kirkene.
- d) Kontakt med den felleskristne Jubileum 2000, med produksjon og distribusjon av menighetspedagogisk materiale, blant annet gjeldsspill, brosjyre og plakat. Noe større hefte er ikke under utarbeidelse, siden dette ble produsert i 1997. Kontakten med kristne organisasjoner, også misjonsorganisasjoner er blitt merkbart bedre.
- e) Møter i Bergen 31.03 og i Trondheim 21.04 om gjeld, med god deltakelse. Også under Korsveifestivalen i Seljord ble det den 23.07 arrangert et stort folkemøte om gjeld.
- f) Foredrag i klasser, lokallag, organisasjonsstaber om gjeldsspørsmål. Dette er arbeid som blir gjort ulønnet, og tradisjonelt har problemet vært at svært få personer har tatt på seg slike oppdrag. Nå kan det virke som om terskelen er lavere, og det er langt flere personer å spille på. Fortsatt er lokal informasjonsspredning for dårlig, men det arbeides på nyåret 99 for en bedring av dette, gjennom produksjon av ressurspakker.
- g) Aksjoner: Auksjon av gjeldsbrev på Egertorget 24.01: Visning på TV2. Gjeldsaksjoner i samband med visning av Amistadfilmen i større byer, med fokus på at gjeldsslavene er vår tids slaver. Endelig overlevering av underskriftslistor utenfor regjeringsbygningen dagen før Gjeldsplanen ble lagt fram (04.05). Etter dette ble den «nasjonale» underskriftskampanjen lagt ned, men en internasjonal kampanje ble startet opp i Norge mot slutten av året. Dekning i Klassekampen. Aksjon mot Tyskland, som en sinke i gjeldspolitikken 24.09 i Bergen og Oslo. Dekning i Bergens Tidende.

3. MØTER INTERNASJONALT

- a) Møte i Jubilee 2000 i London 22.-23.-01: Svein Helge Rødahl ble oppfordret til å reise på denne konferansen, slik at han skulle være informert om dette arbeidet i sitt eget virke i Jubileum 2000. Det faktum at han valgte å spille ballen over til SLUG etterpå må ikke forstås som noe annet enn en praktisk arbeidsdeling, og han rapporterte entusiastisk tilbake.
- b) Møte i regi av Verdensbankens Pariskontor 03.02: Mari Eggen Sager deltok fra Trondheimsgruppa, og det var erfaringene med HIPC (Highly Indebted Poor Countries) som sto i fokus. Særlig begrepet revenues (statens inntektstilgang) i forhold til gjeldsbetjening og forhold knyttet til sosial kondisjonalitet ble diskutert.
- c) Nordisk møte Helsinki 26.-27.03: Øyvind Eggen og Petter Hveem deltok på dette møtet, der det er tydelig at særlig finnene har et stort behov for å koordinere tettere ulike innspill til nordiske ExDir i Verdensbanken og Pengefondet. Det ble etterpå rapportert at det ble brukt mye tid til generell informasjonsutveksling og lite tid til strategisk arbeid.
- d) Møte i regi av Kirkenes Verdensråd i Malaga 20.-22.04. Hans Morten Haugen deltok som en av de få deltakerne fra Nord, med den begrunnelse at det skjedde så mye spennende i Norge. Spørsmål av både teologisk og mer policypreget art ble drøftet, og prosessen ble ført videre fram mot Generalforsamlingen i desember.
- e) G8-møte i Birmingham 16.-17.05: Her deltok i alt 6 personer fra Norge koordinert gjennom SLUG, samt noen andre. Charlotte Johansen og Dagheid Berg reiste fra Bergen, Bjørg og Kjell Hauer fra Nøtterøy, og Petter Hveem og Eva Bråten, Oslo. I tillegg deltok Frode Berg som hadde som oppdrag å produsere en informasjonsvideo. Denne ble vist på

TV2 1. Juledag (reklamefri dag). De som reiste, meldte svært positivt tilbake, og det var en fredelig markering med 70.000 mennesker involvert. Statslederne måtte også komme med noen innrømmelser.

- f) Eurodad koordineringsmøte 23.06: Lisetta Trebbi fra Oslo reiste på denne dagskonferansen etter at vi hadde valgt å ikke prioritere enkelte av disse møtene. I etterkant av møtet ble det gjort en evaluering av nytten av Eurodad for de tilsluttede organisasjoner og kampanjer. I planleggingen av virksomheten for de neste tre årene ble det lagt vekt på gjeld, strukturtilpasning og kapitaltransaksjoner. Tilbakemeldingen på konferansen var bra.
- g) Seminar i Mosambik i regi av Jubilee 2000 og Mosambiks Gjeldsnettverk 31.08-02.09. Petter Hveem reiste, siden det ble ansett som vesentlig at den som reiste kunne ivareta en nettverksbyggingsfunksjon. Til dette seminaret hadde SLUG fått 56.000,- fra Utenriksdepartementet til å støtte deltakere fra Sør, og UD signaliserte at tilsvarende støtte også kunne bli aktuelt i framtida. Konferansen var meget god på nettverksbygging, mens de fleste argumentene knyttet til policy vel var kjent fra før.
- h) Seminar i regi av Jubilee 2000 og deltakelse på årsmøter i Verdensbanken og Pengefondet, Washington 01.-07.10. SLUG forsøkte å skaffe finansiering for en person fra Bergen, og utfordret Changemaker til det samme. Det viste seg at det var Changemaker som lyktes best, og Jostein Hole Kobbeltvedt, aktiv både i Changemaker og i SLUG i Bergen, deltok. Også den engelske Jubilee 2000 var representert, men ellers var det lite deltakelse utover de amerikanske. Det ble også laget en menneskelig lenke rundt Hovedkontoret til Pengefondet, og det ble anledninger til møter med norske personer i Verdensbanken og Pengefondet.
- i) Nordisk Jubilee 2000-møte Uppsala 22.-23.10: Som ansvarlig for det kirkelige arbeidet reiste Hans Morten Haugen, og som lokalmenighetsaktivist i Bergen reiste Tale Hungnes. Det var to deltakere fra Finland og fire fra Sverige. I motsetning til møtet i mars, ble det her lagt langt større vekt på strategisk arbeid. Blant annet ble felles holdninger i forkant av Romamøtet diskutert. Også praktiske oppgaver knyttet til synliggjøring (lenker o.l.) og informasjonsmateriale (video o.l.) ble diskutert. Det er innlysende at kampanjen i Norge er dårligst stilt ndg økonomiske rammer, siden de andre tre kampanjene har fått rammebevilgninger.
- j) Internasjonalt koordineringsmøte for Jubilee 2000 og årsmøte i Eurodad, Roma 15.-19.11. Kyrre Stensnes og Petter Hveem reiste, mens det ikke var mulig å få sendt flere deltakere siden egenandelene var høye. Debatten var samlende, uten at det var noe forsøk på å strømlinjeforme de nasjonale kampanjene. Det er i alt 41 registrerte kampanjer, og 38 av disse var til stede på konferansen. Norge tok ansvar for å koordinere en internasjonal kampanje mot Pengefondet på det tidspunktet det er 300 dager igjen: 7.mars. Eurodadmøtet i etterkant var også fruktbart.
- k) Kirkenes Verdensråds Generalforsamling, Harare, 02.-14.12. Changemaker sendte to deltakere, og Signe Myklebust er aktiv i Bergensgruppa. Hun sto på stand, spredte informasjon og deltok i ulike ungdomsarrangementer. Budskapet som ut av Generalforsamlingen var tydelig, og etter manges mening for lite pragmatisk. Det er likevel viktig å understreke at kirkene gjør dette for å fremme rettferdighet, og at mange av forslagene var klart operasjonelle.

Oslo, 12.01.98

Hans Morten Haugen

koordinator for ForUMs arbeidsgruppe om gjeld og utvikling

SANTALEN

Redaktør:

Karen Lervik
(Konstituert)

Journalist:

Susanne Dommersnes Sivertsen

Grafisk form:

Fløde Design

Abonnement/markedsføring:

Morten Barth-Hansen

Annonser:

Stibo Norge A/S
Tlf. 22 47 81 00

Santalens adresse:

Postboks 9219, Grønland
0134 Oslo

Tlf: 22 57 86 00

Fax: 22 67 93 35

E-mail:

santalen@santalmisjonen.no

Besøksadresse:

Urtegate 9, Grønland

Abonnement:

12 nr. pr. år

Ordinær pris:

kr.295

Studenter/pensjonister:

kr.190

Utenom Norden:

kr.390

Santalen gis også ut på kasset

Postgirnr.:

0802.5123930

Repro og trykk:

Aarhus Stiftsbogtrykkerie

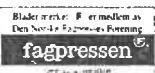
Opplag:

10.606

(bekreftet opplag 1. halvår 1998)

Santalen gis ut av Den norske
Santalmisjon.

Medlem av Fagpressen.

Santalen er et svanemerke
produkt.

241 004

Santalmisjonens gavekonto:
0807.4123733

Slett gjelda!

Den gamle pakt var det en ordning med et jubelår - et frivigningsår - hvert femtiende år. Da skulle slave- ne settes fri, gjeld slettes og jorda omfordes slik at hver ætt kunne komme tilbake, hver til sin eiendom (3. Mos, 25). Derfor ble også pris på eiendom fastsatt etter hvor lang tid det var igjen til jubelåret. Jubelåret var en ordning for å sikre de svakeste i samfunnet, og for å forebygge strukturer som utbytter og binder mennesker fast i gjeld, fattigdom og nød.

Vi har ingen ordning med jubelår i vårt samfunn. Det lar seg neppe forene med vår moderne samfunnsstruktur. Men som misjonær i Bangladesh tenkte jeg ofte på jubelåret som den bibelske løsningen for de fattige santalene. Hvor urimelig var det ikke at det rike herrefolket utnyttet de fattige i nødssituasjoner, tok eiendom i pant og ga villig ut lån til åger-renter. For all fremtid ble den fattige gjort til gjeldsslave. For gjeld og pantsatt eiendom gikk i arv, til barn og videre til barnebarn.

De rike ble rikere - og de fattige ble enda fattigere, stikk i strid med Guds gode vilje for alle mennesker.

Men slik er det også i forholdet mellom de rike og de fattige land. De fattigste land er i dag nesten handlingslammet på grunn av gjeldsproblemets onde sirkel. Den største utgiftsposten på statsbudsjettene i disse landene er renter og avdrag på lån til Vesten. I enkelte land som for eksempel Tanzania, brukes det tre ganger mer på å betjene gjeld enn til utdanning og helse. Gjeldsbyrden forhindrer investeringer og utvikling. I Nicaragua og Honduras vil det være umulig å bygge opp igjen landet etter orkanens voldsomme ødeleg-

gelsler om ikke gjelda slettes. Den fattige befolkningen lider for noe de selv ikke er skyld i. Og det er en situasjon som er moralsk helt uakseptabel.

Vi skal snart feire et tusenårskifte, 2000 års jubiléet for at Jesus ble født, - for at Gud ble menneske. Hva er da mer naturlig enn at vi bruker et slikt jubileum til å løfte frem Jesu budskap om rettferdighet, og erklærer år 2000 som et jubelår for å slette gjelda i verdens fattigste land. Tanken deles av kristne over hele verden. Pave Johannes Paul II uttaler at "kristne må heve røsten på vegne av alle verdens fattige, med et forslag om et Jubelår for å avskrive den utenlandske gjelden som truer framtida for så mange nasjoner". Vårt eget Kirkemøte har vedtatt at det "må arbeides aktivt, også fra norsk side, for at år 2000 virkelig kan bli et rettferds- og jubelår, med en total ettergivelse av gjelden til de fattigste landene". I Santalmisjonen har TenDenS-ungdommen gått foran ved å gå inn som en av de 39 organisasjonene som står bak SLUG: Aksjon Slett U-landsgjelda. Sammen med tilsvarende aksjoner i foreløpig 32 land er målet at Norge og de øvrige rike land i verden sletter U-landsgjelda slik at én milliard mennesker kan få en gjeldsfri start i det store jubelåret - år 2000.

Norge har SLUG allerede samlet 35 000 underskrifter for aksjonen. Nå i adventstiden er det lagt ut underskrifts-lister i våpenhusene i våre kirker og i våre menighetshus. Her inviteres vi alle til å være med. Og hermed er utfordringen gitt - til å delta i det som kanskje blir den største internasjonale underskriftsaksjon i historien, for å gi verdens fattigste land en ny start.

Som misjonsfolk vet vi også om en annen gjeld som heller ikke må glemmes i møte med verdens land og folkeslag. Paulus skriver i Rom.1,15 at "han står i gjeld både til grekere og andre folkeslag, til lærd og ulærd". I Norge har vi i 1000 år vært betrodd evangeliet. Som kirke og som kristne har vi fått et misjonsoppdrag som skal fullføres før Jesus kommer igjen. Ja, Bibelen sier at misjonsoppdraget står under et guddommelig MÅ: "- førs MÅ evangeliet om Guds rike forkynnes til alle folkeslag, så skal enden komme", Mark. 13,10. I møte med jordens unådde folkeslag, i møte med de vel 15 % av jordens befolkning - ca. én milliard mennesker - som ikke kjenner evangeliet, står også vi i gjeld.

Det er bevissthet om dette forhold som også er drivkraften i de samtaler vi nå fører med Indremisjonsselskapet. Vi ønsker å mobilisere mennesker til å fullføre misjonsoppdraget i forventning om at Herren Jesus skal komme i kraft og herlighet når oppdraget er fullført og gjelden betalt. Den dagen vil også all verdens u-landsgjeld bli endelig slettet, for Guds rettferdighet skal fylle hele jorden "og folkeslagene skal vandre i lyset fra byen" (Åp. 21,24).

Torbjørn Lied
Generalsekretær

**JUBILEE 2000
COALITION**
A debt-free start for a billion people

RESSURSPAKKE

FOR

GJELDSSLETTERE

**«VI KAN VÆRE MED PÅ
Å GI EN NY START I DET
NESTE ÅRTUSEN - FOR
VERDENS FATTIGSTE»**

INNHOLDSFORTEGNELSE:

FORORD V/BISKOP OLE CHR KVARME

**BROSJYRER OG PLAKATER
MENIGHETENE HAR FÅTT TILSENDT**

GJELD OG GJELDSPOLITIKK

FRIGJØRING OG FRIGIVELSE

INNBLIKK I HVA SOM SKJER UTE

**HVORDAN GJØRE RETTFERDSARBEID
RELEVANT FOR MENIGHETENE?**

**PRAKTISK INFORMASJON OG TIPS TIL
VIDERE LESNING**

**OPPROP FRA GENERALFORSAMLIN-
GEN I KIRKENES VERDENS RÅD 1998**

GJELDSBREVET NR 4 1998

Jubileum 2000 - for glede, fellesskap, solidaritet og håp

Kjære venner!

Som leder av hovedkomiteen for den felleskristne markeringen Jubileum 2000 skriver jeg til dere! Vårt mål er at vi skal sette Kristus i sentrum for markeringen av jubileet for hans fødsel! Denne visjonen vet jeg at mange av dere deler, og dette gleder oss i hovedkomiteen.

I februar i fjor ba hovedkomiteen i Jubileum 2000 om at Aksjon Slett U-landsgjelda (SLUG) tok på seg ansvaret for å koordinere den internasjonale kampanjen Jubilee 2000 i Norge. Dette vedtok de å gjøre en måned etterpå, og samarbeidet med den felleskristne markeringen har vært svært godt. Vi har derfor en norsk kampanje Jubilee 2000 med 40 tilsluttede organisasjoner, som er med i et internasjonalt nettverk med 50 nasjonale kampanjer. Kirker står sentralt i alt dette arbeidet, også i Norge.

Vi løfter fram store og nødvendige utfordringer i de fire ordene vi har valgt til å bære Jubileum 2000-visjonen i Norge. Vi ønsker ikke å pålegge dere for store oppgaver allerede nå - i første halvår 1999. Vi i hovedkomiteen vil imidlertid sette stor pris på om dere som nå mottar denne ressurspakken søker kontakt med menigheter og kristne organisasjoner i lokalmiljøet for å delta i arbeidet for å gi en ny start for verdens fattige ved inngangen til et nytt årtusen. Jesu budskap om rettferdighet taler til oss også i dag, og verden vil få en flott nyttårs gave!

Guds rike velsignelse i arbeidet!

Vennlig hilsen

Ole Chr Kvarme

GJELD OG GJELDSPOLITIKK

U-landene skylder til i-land over 2300 milliarder dollar. Dette beløpet øker med nesten 100 milliarder dollar årlig. For Afrika sør for Sahara er gjeldsbyrden samlet på 230 milliarder dollar.

Landene må prioritere å betjene gjelden til de internasjonale finansinstitusjonene. Dersom denne gjelden ikke blir prioritert, mister landene kredittverdighet. Derfor er gjeldsbyrdene til Verdensbanken, Pengefondet og de regionale banker og fond svært store.

I dag har u-landene betalt mer enn tre ganger det beløpet de opprinnelig har lånt. All tilbakebetaling må skje i såkalt «hard valuta» - oftest dollar. Når både valutakurs, renteutvikling og råvareprisutvikling går til de fattigste landenes disfavør, blir det umulig å se at gjeldsproblemene kan løses med dagens ordninger.

Verdensbanken og Pengefondet har endret syn på u-landenes gjeld. Fra å hevde at gjeldsbetjening ikke representerte et problem for disse landene, skjer det viktigste arbeidet for en annen gjeldspolitik i dag med disse institusjonene sentralt involvert.

Det såkalte Highly Indebted Poor Countries (HIPC) er et program for å redusere gjeldsbyrdene for de fattigste landene. Landene må først ha vist økonomisk reformvilje og evne til å redusere offentlige utgifter (strukturtilpasningsprogrammer) og gjennomgått forhandlinger med Paris-klubben. Dette er et forum for koordinert gjeldsinnkreving.

Den norske gjeldsplanen bygger videre på tenkningen i HIPC-initiativet. Norge kan gi ytterligere gjeldsreduksjon for de landene som opplever å ikke ha fått nok

gjeldsreduksjon etter at de har gjennomgått HIPC-prosessen.

Gjeldsplanen er god, og har fått stor internasjonal interesse. Målet må være at flest mulig land forsøker å adoptere denne planen inn i sin egen virkelighet. Likevel er det et sårbart prosjekt, som forutsetter at HIPC fungerer bedre enn hva tilfellet er i dag.

Derfor vil vi her peke på alternative forslag:

- **Stryke gjeldsposter som ikke er demokratisk inngått, som er umulige å betale eller som er til skade for befolkningen**
- **Omgjøre lån til bistand**
- **Slette gjelden mot en forpliktelse til større overføringer i sosial og/eller produktiv virksomhet (såkalte bytteordninger)**
- **Omdefinere kreditorkoordinering i Parisklubben fra å være gjeldsinnkreving til å bli gjeldsløsning**
- **Etablere et internasjonalt meklingsråd som forhandler mellom skyldner og tilgodehaver om hvilken type gjeld som skal ettergis (forslag fra Lambeth-konferansen i den anglikanske kirken)**
- **Arbeid med internasjonale finansielle rammebetingelser som kan hindre framtidige låneopptak som skjer ukoordinert og der de fattige til sist må betale: Gi parlamentene økt kontroll, gi lokalnivået økt kontroll og opprette et internasjonalt kredittilsyn**

Disse forslagene arbeides det med innenfor den internasjonale kampanjen Jubilee 2000. Målet må være å sikre en gjeldsslette som ikke fører til framtidige gjeldsproblemer.

FRIGJØRING OG FRIGIVELSE

Kirkene i Sør har utfordret oss i vår bibellesing. Vi kan få frigjøring både fra syndens makt og fra pengenes makt. Vi som selv har opplevd å bli satt fri, forstår hvor viktig dette er.

Kirkene i Sør ber oss også om å trekke moral enda tettere inn i vurderingen av enhver handling og ethvert økonomisk system. Det er virkningene for de fattigste som er avgjørende.

Jesus utfordrer oss til å ta stilling: «Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon». En kristen tro som også handler om å ta valg i spørsmål om rettferdighet, blir en levende og virkekraftig tro.

I protestantisk tradisjon og i de norske kirkene har begrepet Jubelår (også kalt frigivelsesår - se 3. Mos 25 og 5. Mos 15) ikke vært sentralt. Vi ønsker å vektlegge at vi og verden trenger en ny start på et nytt årtusen, og uttrykket jubelår er samlende, også mellom kirker.

Jubelåret handler også om økonomisk ansvarlighet hos oss som enkeltpersoner. Vi kan ikke bare si at det er myndigheter eller internasjonale organisasjoner som deler dette ansvaret. Vi må gi politikerne mulighet til å gjøre modige valg.

Likevel må vi våge å tale tydelig om at vi ikke kan godta et økonomisk system der mennesker blir daglig krenket. Utfordringen ligger i å formidle et budskap som er både samlende, håpsfremmende, og handlingsskapende samtidig. Gjeld og frigjøring fra gjeldsbyrder kan knyttes opp mot vårt eget behov for frigjøring fra det som binder oss. I prekener og samtaler må vi se utover vårt eget. For kirkene blir dette ekstra tydelig.

INNBLIKK I HVA SOM SKJER UTE

Den største virksomheten innenfor de nærmere 50 nasjonale «Jubilee 2000»-kampanjene foregår i land i Sør. Som ellers er det likevel i vår del av verden at ressursene til å drive arbeidet finnes.

I et land som Tyskland er mer enn 300 organisasjoner med i det som der blir kalt «Erlaussjahr 2000». I andre land er en tilsvarende mobilisering underveis. I Norge har 40 organisasjoner sluttet seg til Slett Ulandsgjelda, som koordinerer Jubilee 2000-kampanjen i Norge, i samarbeid med den felleskristne Jubileum 2000.

Vi har valgt å annonsere denne underskriftskampanjen som «verdens største», i den forvissning at vi sammen skal greie å mobilisere et felles krav fra Nord og Sør om gjeldsslette for de fattigste landene.

Jubilee 2000 er et stort prosjekt. Ikke siden kampen mot apartheid har kristne verden over vist så stor oppslutning om en felles sak. Likevel skal vi ikke komme vekk fra at det er uenigheter om hvordan arbeidet skal foregå.

Temaer det har vært diskusjon om:

- **Betingelser knyttet til gjeldsslette**
- **Hvilken gjeld som skal søkes ettergitt**
- **Frykt for at for sterkt fokus på gjeld skaper manglende forståelse for sammenhenger**

Etter det store koordineringsmøtet for Jubilee 2000 i november 1998 har mange av disse spørsmålene blitt tilfredsstillende besvart. Det er derfor en levekraftig internasjonal allianse som ser fram mot år 2000.

Kirkenes Verdensråd ba kirkene arbeide for gjeldsslette, også Jubilee 2000. I Norge har vi kommet langt i dette arbeidet. For at vi skal lykkes i å nå målene er vi likevel avhengige av hjelp fra alle dere!

HVORDAN GJØRE RETTFERDSARBEID RELEVANT FOR MENIGHETENE?

Det beste er å knytte arbeid med gjeld til fasteaksjonen til Kirkens Nødhjelp. Ellers er u-landssøndagen den 3. oktober 1999 og rettferdighetsdagen 2. januar 2000 andre søndager der gjeld kan løftes fram.

Vi har valgt å begrense det kirkelige arbeidet i tid - til 1. juni. Derfor vil vi be om at dere primært prioriterer fasteaksjonen.

Vi ønsker å stille opp for å innlede om gjeldsspørsmål dersom dere har ønske dette. Samarbeid mellom kristne organisasjoner (misjonsorganisasjoner som Santal-misjonens ungdomsorganisasjon TenDenS, ungdomsorganisasjoner KFUK/KFUM) har ofte vist seg å være givende, likeså samarbeid med folkehøgskoler og lokallag i ulike andre organisasjoner.

Vi ber dere se på vedlagte adresselister for å få informasjon om hvem det er naturlig for dere å søke kontakt med.

Utfordringen ligger i å sikre et engasjement for at det nytter. Norge har en mulighet til å spille en aktiv rolle internasjonalt, men trenger støtte fra befolkningen. Vi har både de finansielle og de politiske mulighetene til å føre videre dette arbeidet.

Dersom menigheten har et spesielt misjonsland, kan det være nyttig å se hvordan gjelden for dette landet har oppstått og hvordan gjelden i dag påvirker sosiale og politiske forhold.

Vi tror at det ikke er nødvendig med en stor utlegning av forholdet mellom det bibelske begrunnelsen og det moralske ansvaret. For mange er dette selvinnsynende. Mange vil likevel ha innvendinger knyttet til korrupsjon, feilprioriteringer og generelle

synspunkter på at gjeldsslette ikke vil ha særlig hensikt.

Tankeeksperimentet kan være nyttige. Gitt at Norge måtte bruke 15-20 prosent av statsbudsjettet til å betale en gjeld som var inngått av et regime vi ikke nå vil vedkjenne oss; hva vil dette bety? Gitt likeså at den norske befolkningen ikke får mulighet til å følge med på regjeringens økonomiske prioriteringer og innholdet i avtaler de er bundet av.

Det er ikke minst viktig å legge vekt på den internasjonale forankringen Jubilee 2000 har. Det vi vil arbeide med, er den internasjonalt koordinerte gjeldspolitikken. Fokuset er ikke bare knyttet til politikken i eget land, men omfatter rike lands ansvarlighet og vilje til å endre den absurde situasjonen fattige lands gjeldsbetjening representerer.

Menighetsrådsmøtene er ofte de beste til å introdusere et tiltak. Oppfølging kan være:

- En gudstjeneste med et gjeldsfokus**
- Et debattmøte, med innledere valgt av liste på neste side.**
- Tilrettelegging for at konfirmantgruppene og klassene kan få besøk av Changemaker eller andre ettåringer fra Misjonsselskapet eller Delta Internasjonalt (tilknyttet Norges KFUK/KFUM).**

Slett U-landsgjelda/Jubileum 2000 ønsker å gi alle muligheten til å reise på det store økonomiske toppmøtet i Köln 18.-21.juni 1998. Her samles de rikeste landene til det såkalt GS-møtet. Dette bør bekjentgjøres, og de som er særlig ivrige i å samle underskrifter eller på annen måte gjør gjeldsarbeidet kjent, kan få en viss reisestøtte. Vi ber dere fremme forslag på aktuelle personer til SLUG (22 98 19 26) helst før påske. Vi vil deretter ta kontakt og legge til rette for en felles reise med eget tog.

PRAKTISK INFORMASJON OG TIPS TIL VIDERE LESNING

Strategimøtet på Ustaoset 23.-24. januar og årssamling i Bergen 20. - 21. mars, begge i regi av SLUG, er viktige arrangementer der de som er interessert kan få lære mer. Møtene er gratis, og vi håper å kunne betale reisen.

Har du lyst til å hente inn en ressursperson, kan du prøve å ringe en av disse:

- **Charlotte Johannesen 55 56 30 17**
- **Kyrre Stensnes 55 31 22 54**
- **Tale Hungnes 55 31 24 87**
- **Dagheid Berg 55 91 37 02**
- **Erik Blytt Halvorsen 22 18 85 39**
- **Petter Hveem 22 23 26 38**
- **Hans Morten Haugen 22 51 22 54**

For mer informasjon om kampanjen i andre land, kan dere kontakte. De to første er spesielt gode på publikasjoner, men det er også mulig å komme på adresselister:

Jubilee 2000: 00 44 171 401 9999
mbarret jubilee2000uk.org

Christian Aid: 00 44 171 523 2248
christianaid° mango.zw

Kirkenes Verdensråd: 00 41 22 791 6111

Det er en rekke bøker som SLUG kan gi anbefalinger på. Nøl ikke med å ringe:

slug.forum° online.no: 22 98 19 26

lykke til!

LA TROMPETENE KUNNGJØRE ET JUBELÅR FOR Å ENDE LIDELSENE FOR DE GJELDSRAMMEDE NASJONENE

1. Gjeld og jubelår i et nytt årtusen

Ved inngangen til et nytt årtusen vil Jubileumsgeneralforsamlingen i Kirkenes Verdensråd løfte fram den bibelske jubelårstanken og Jesu budskap om rettferdighet. Befolkningen i Det sørlige Afrika har båret enorme sosiale, politiske og sosiale kostnader som følge av gjeldsspiralen, og de har fått båret fram sitt budskap. Vi er kalt til å forsøke å forstå gjeldens konsekvenser, bryte denne gjeldsspiralen, og arbeide for at en slik gjeldskrise ikke oppstår på nytt. Dette krever en omlegging mot en ny rettferdig verdensorden.

Kirkenes Verdensråd har en klar forpliktelse til å arbeide sammen med alle mennesker som ser gjeldsbyrdene som et tros- og samvittighetsspørsmål. Sammen vil vi juble når rettferdigheten kommer. Det følgende budskapet går til alle i det verdensvide økumeniske fellesskapet. Vi oppfordrer alle kirker til å arbeide for en konkret handlingsplan for å oppnå gjeldsreduksjon.

Helt siden 70-tallet har Kirkenes Verdensråd og medlemskirkene arbeidet i forhold til gjeldsproblemene for de fattigste landene. Etter henstilling fra Sentralkomiteen ble arbeidet intensivert etter Los Rubios-konferansen om gjeld i 1988. Likevel har dette ikke bidratt til noen vesentlig forbedring i gjeldssituasjonen eller matsituasjonen for de fattigste.

2. Sabbatsåret og Jubelåret - ny start og et verdig liv for alle

Sabbats- og Jubelåret, slik vi får det formidlet gjennom Bibelen, åpner for regelmessig å endre urettsskapende forhold og gjenskape nye relasjoner. Gjennom disse ordningene ble urettferdighet og overutnytting av jorda begrenset. Slik menneskene skulle hvile hvert sjuende år, skulle jorda hvile hvert sjuende år (2 Mos 23, 10-12). Sabbatsåret, hvert sjuende år, kalles også ettergivelsesåret, mens jubelåret bærer navnet frigivelsesåret (3 Mos 20).

Slik dette formidles i Jesaja 61, 1-2a er det et «nådens år fra Herren», slik at det som står i Jesaja 65, 17- 25 om en ny himmel og en ny jord kan bli virkeliggjort. Det sentrale budskapet er altså at rettferdighet er av stor betydning for Skapningen. Jesus utvider perspektivet for jubelåret ved å bygge videre på Jesaja ord om at fanger og undertrykte skal få frihet. Også i bønnen Fader Vår er frigivelse og frigjøring sentralt. I den engelske versjonen av denne bønnen leses det i mange kirker «Forgive us our debt as we foregive those who are indebted to us». Fordeling og omfordeling bringes også videre av disiplene og de første kristne, slik vi kan lese om i Apg 4,34: «Slik at det ikke var noen trengende blant dem.»

I møte med vår tids urett er denne tradisjonen relevant for oss også i dag. Gjeldsfellen som de fattigste er fanget i er vår tids slaveri. Økte ulikheter krever endringer langs de linjer som er skissert i Guds ord til oss i Bibelen. Konsekvensene gjør at vi ikke kan sitte stille uten å handle. Når vi har skapt endringer slik vi blir kalt til, er det virkelig grunn til å «vende til Herren og glede oss i håpet», slik temaet for denne Generalforsamlingen er formulert.

3. Den 8. Generalforsamlingen i Kirkenes Verdensråd bekrefter at:

* Det haster med arbeid med gjeldssletting for de fattigste landene.

Dagens globaliserte økonomi skaper en konsentrasjon av kapital gjennom en uheldig lånepraksis og spekulasjonsøkonomi. Denne prosessen fremmes også av de rike landene gjennom de internasjonale finansinstitusjonene Verdensbanken og Pengefondet. Omfattende låneopptak og deregulering av det internasjonale finansmarkedet er i stor grad arbeidet fram av disse institusjonene. Fordi tilbakebetalingen bare kan skje i hard valuta, legges det press for å øke eksporten eller ta opp nye lån. Dette er med på å forklare hvorfor gjeldsrammede nasjoner må satse på dyrking av varer rettet mot eksport framfor dyrking av matvarer til egen befolkning.

Gjelden som de fattige land har til rike land fortsetter å vokse. De ulike forslagene som er kommet fra blant andre Verdensbanken om Highly Indebted Poor Countries (HIPC) kommer for sent og gir for få innrømmelser til et fåtall gjeldstyngede land. Slike ordninger er fortsatt basert på ambisjonen om gjeldsinnkreving, ikke gjeldsløsninger. De ulike reformprogrammene (structural adjustment) har som grunnleggende forutsetning at en økt pengemengde skal brukes til gjeldsbetjening framfor å dekke befolkningens behov. Dersom bedre gjeldshåndtering blir en viktigere målsetting enn reell gjeldssletting, vil gjeldskrisens tragiske konsekvenser fortsette.

Ikke bare de fattigste landene er fanget i en gjeldsfelle. Også de såkalte melominntektsland er i høy grad truet av denne krisen. Vi trenger ikke til å gå lenger tilbake enn til 1998 for å se at uvettige låneopptak forverrer økonomien i retning av økt spekulasjon, økonomisk uro og kapitalflukt. Investeringer blir mindre attraktive i land med store gjeldsbyrder. Når sentralbankene ønsker å styrke egen valuta for å beskytte denne mot spekulasjoner, må de heve renten. Videre pålegges myndighetene et ansvar for private tap forårsaket av den finansielle krisen. Også disse landene trenger å bli løftet ut av en stadig farligere gjeldspirale.

De politiske retningslinjene fra de internasjonale finansinstitusjonene, i særlig grad knyttet til liberalisering av kapitalstrømmer, blir kritisert i stadig sterkere ordelag. Også innad i disse institusjonene reises det stadig spørsmål ved en slik praksis. Kritikken går også ut på at det er ulike krav som reises til de rike landene på den ene siden og de fattigste landene på den andre.

* Menneskelige behov, ivaretagelse av menneskerettigheter og hensyn til naturmiljøet må gå foran gjeldsbetjening

Tungt forgjeldede land må gjenvinne sin økonomiske suverenitet. I dag er de plassert i en situasjon hvor de må prioritere gjeldsbetjening foran sosiale og produktive investeringer. Myndighetene får problemer med å stå ansvarlige for behovsdekkingen i landet, og på denne måten blir både det nasjonale demokratiet og lokaldemokratiet undergravd. Forhandlinger om nye låneopptak skjer ofte under hemmelighet. Dette kan i sin tur igjen bidra til utviklingen av en korrupsjonskultur.

Den massive overføringen av kapital fra fattige, gjeldstyngede land til rike land representerer brudd på menneskerettighetene. Videre stilles ingen til ansvar for de enorme lidelsene som følger i kjølvannet av dagens gjeldspolitik. Ofte er det de svakeste, som kvinner og barn, som må bære byrdene av det ansvaret som legges på fattige land. Økonomisk og økologisk forverring fører til økt spenningsnivå mellom ulike grupper, samfunnsoppløsning og i verste

fall kriger. Det er også viktig å huske at mange lands myndigheter strever med å betale tilbake for låneopptak som er gjort av tidligere udemokratiske regimer.

* Etablering av nye strukturer og ordninger som involverer deltakelse og dialog mellom utlåner og låntaker

Både utlåner og låntaker må ta sin del av ansvaret for at gjeldskrisen har fått et slikt tragisk omfang. I dagens gjeldsforhandlinger er låntakerne gitt for mye makt. Vi trenger nye, uavhengige og åpne relasjoner for å regulere forholdet mellom rike og fattige land. Det må i særlig grad arbeides for en internasjonal meklingsdomstol for å sikre en fordeling av byrdene.

En internasjonal forpliktelse må utvikles for å utvikle en etisk basert låneordning. Her må det sivile samfunn, inkludert kirkene delta i et arbeid for å legge til rette for en ansvarlig låneordning som ikke skaper framtidige gjeldsproblemer. Både økonomisk effektivitet, ivaretagelse av menneskelige behov og hensynet til naturmiljøet må være sentrale prinsipper for en slik ordning for utlånsvirksomheten. Gjeldsettergivelse frigjør midler som må investeres til beste for befolkningen. Her må lokalt baserte organisasjoner ta del i arbeidet med å finne den beste bruken av disse midlene.

* Kirkene spiller en sentral rolle i arbeidet for å finne løsninger på gjeldskrisen, i særlig grad knyttet til partnerskapsarbeid

Betydelig arbeid er allerede lagt ned av kirkene. Kirkenes Verdensråd oppfordrer alle kirker og kampanjer, slik som den internasjonale Jubilee 2000, om å gi dette arbeidet fornyet prioritet, slik at urettferdige internasjonale strukturer og institusjoner kan endres. Den beste måten å arbeide på for den enkelte kirke er å be om informasjon fra sine myndigheter om deres praksis knyttet til inn- og utlån.

Generalforsamlingen i Kirkenes Verdensråd ber videre om at kirkene deltar i å etablere egnede fora for samtaler med myndighetene og de internasjonale finansinstitusjonene. Særlig må det i denne sammenhengen understrekes det ansvaret de rike landene har for:

- å bidra økonomisk til gjeldsslette
- å arbeide for at de internasjonale finansinstitusjonene blir mer demokratiske, åpne og lyttende til de fattigstes rop om rettferdighet

4. Den 8. Generalforsamlingen i Kirkenes Verdensråd ber kirker og andre i den økumeniske bevegelsen om å arbeide for:

- a) Gjeldssletting for tungt forgjeldede fattige land, slik at disse gis mulighet til en ny start ved inngangen til et nytt tusenår.
- b) Betydelig gjeldsreduksjon for tungt forgjeldede mellominntektsland innenfor den samme tidsrammen.
- c) Deltakelse fra frivillige organisasjoner i å beslutte og følge opp forvaltningen av midler frigjort av gjeldssletting, for å ivareta sosiale og økologiske hensyn.
- d) Etablering av en uavhengig og åpen meklingsinstitusjon for gjeldssletting, samt en etisk lånepolitikk for å unngå framtidige gjeldskriser.
- e) Arbeide for etisk ansvarliggjøring i alle land, mot korrupsjon.
- f) Forberede seg til å støtte gjeldsrammede i tungt forgjeldede land, slik at de slipper å bære byrdene alene dersom gjeldsbetjeningen rammer disse unødige hardt.

5. Med forankring i den bibelske rettferdighetstradisjonen ber Den 8. Generalforsamlingen i Kirkenes Verdensråd de politiske lederne i de rikeste åtte landene (G8) om å erkjenne behovet for:
- a) En hurtig gjeldssletting for de fattigste landene slik at disse kan få en ny start på et nytt årtusen.
 - b) En betydelig gjeldsreduksjon for mellominntektsland innenfor en tilsvarende tidsmargin.
 - c) Innføre en ny, uavhengig og åpen meklingsprosess for forhandlinger om internasjonal gjeldsettergivelse.
 - d) Innse at de strenge betingelsene som blir stilt til gjeldsrammede land ikke kan knyttes til spørsmålet om gjeldssletting.
 - e) Bruke sin innflytelse til å sikre at kapital som er urettmessig plassert på hemmelige konti i utenlandske banker kan føres tilbake til de fattige landene.
 - f) Legge til rette for - i samarbeid med frivillige organisasjoner - for en reform av det internasjonale økonomiske systemet slik at fordelingen blir mer rettferdig og framtidige gjeldskriser hindres.

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

MKR. dat 3/99

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 - Dep
0032 Oslo

Dato
13.01.99

Vår ref.
98/568 HMH

Deres ref.

Deres dato

ANBEFALING AV SØKNAD LEVERT AV ROMANIFOLKETS LANDSFORENING
OM TILSKUDD TIL NASJONALE MINORITETER (brev av 26.10.99; ref 98/7381)

Kirkerådet og Mellomkirkelig råd har i løpet av 1998 hatt samtaler med representanter for styret i Romanifolkets Landsforening for å legge fram en sak for Kirkemøtet. Vedtaket ligger vedlagt. Vi har også møtt hele styret i Romanifolkets Landsforening.

Vi har en sterk forpliktelse til å bidra til å gjøre godt igjen det som kirkelige ansatte og kirkelige organer har vært med på å rive ned. Kirken som en myndighetsinstitusjon innenfor det norske storsamfunnet har fram til vår tid ikke maktet å fremme respekt for taterkulturen.

Det er derfor svært gledelig at taterne nå har kommet langt i å organisere seg selv, slik at de kan fremme sine synspunkter, ta initiativ til prosjekter og fungere som bindeledd mellom grupper av tater. Det frivillige arbeidet som er nedlagt, har vært imponerende, og dette arbeidet kan ytterligere styrkes som en følge av at virksomheten får tilført midler til drift.

Like viktig er det med en støtte til prosjektene som er omtalt i søknaden. Behovet for disse tiltakene er uomtvistelig, og vi ser det som svært avgjørende at det er taterne selv som får mulighet til å definere og følge opp disse prosjektene.

Vi har sagt oss villige til å bidra der dette er nødvendig, både med å søke å framskaffe kirkelige arkiver og bøker, samt faglig, moralsk og på sikt også økonomisk. Graden av involvering vil bestemmes i framtidige møter mellom Den norske kirke og Romanifolkets Landsforening.

Vi ser det arbeidet som er skissert i søknaden fra Romanifolkets Landsforening den 15.januar 1999 som så viktig at vi gir med glede vår varmeste anbefaling av denne.

Med vennlig hilsen

Erling Pettersen
direktør Kirkerådet

Hans Morten Haugen
fung. generalsekretær Mellomkirkelig råd

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Justisminister Aud Inger Aure
Politi- og justisdepartementet
Postboks 8005 - Dep
0030 Oslo

Dato	Vår ref.	Deres ref.	Deres dato
13.01.99	98/568 HMH		

TATERE OG ERSTATNINGSORDNINGER ETTER OVERGREP

Kirkerådet og Mellomkirkelig Råd har i 1998 arbeidet med en sak til Kirkemøtet, og vi er nå begge engasjert i oppfølgingsarbeidet for å følge opp det vedtaket som kom på Kirkemøtet.

Den lærdommen vi har fått gjennom den samtaleprosessen vi har hatt, burde komme enda flere til del. Vi har fått større innsikt i den mest hardhendte assimileringen som har skjedd i Norge, under mottoet «berger du barna, berger du slekten».

Den videre samtaleprosessen vil i særlig grad konsentrere seg om tre hovedutfordringer:

- oppreisning individuelt
- oppreisning kollektivt
- informasjonsformidling

Under stikkordet «oppreisning individuelt» kommer blant annet forsøk på å bøte på de mange sår som er skapt gjennom ulike former for mishandling i løpet av institusjonsopphold. Dette anliggendet ble også meldt i brev av 19.august 1998 skrevet til de parlamentariske lederne, samt fem statsråder og lederen for Billighetserstatningsutvalget.

Vi har mottatt svar både fra flere parlamentariske ledere, samt fra flere av statsrådene. Vi kan imidlertid ikke se å ha mottatt noe svar fra Justisministeren. Siden denne saken er prinsipielt svært viktig, foreslår vi derfor at Ministeren på en regjeringssamling tar initiativ til å nedsette et utvalg som skal vurdere hvorvidt de eksisterende ordningene for erstatning som finnes i det norske forvaltningssystemet er egnet for taterne.

Målet må være å etablere en ordning som i størst mulig grad fungerer som en oppreisning for de taterne som har fått varige mén som følge av feilplassering og feilbehandling. I dag kreves både et informasjonstilfang og en tidsbruk som fungerer uheldig for de som har gått til det skritt å forsøke å få en form for oppreisning.

Et offentlig oppnevnt utvalg bør kunne legge fram sine konklusjoner i en NOU-rapport. En slik oppnevning bør inkludere personer fra taterne selv, samt advokater og støttespillere som de har kontakt med. Vi legger ved brevet av 19.august 1998 til Deres orientering.

Med vennlig hilsen

Erling Pettersen
direktør Kirkerådet

Hans Morten Haugen
fung. generalsekretær Mellomkirkelig råd

DEN NORSKE KIRKE
Mellomkirkelig råd

MKR-ark 8/99

de sentralkirkelige rådene
ressurspersoner i Den norske kirke
styret i Romanifolkets Landsforening

Dato
12.01.99

Vår ref.
98/568 HMH

Deres ref.

Deres dato

REFERAT FRA MØTE 11.01.98 I RESSURSGRUPPE FOR DIALOG MELLOM
ROMANIFOLKETS LANDSFORENING (RFL) OG DEN NORSKE KIRKE (Dnk)

Til stede:

Fra RFL: Leif Bodin Larsen, Arne Johansen, Lasse Johansen, Hjalmar Borge, Harald Viborg Martinsen, Laurits Aleksander Pettersen.

Fra Dnk: Erling Pettersen, Kari Skavoll, Sturla Stålsett, Hans Morten Haugen

Fra Arbeidsforskningsinstituttet: Knut Fossetøl

Møtet ble innledet med en gjennomgang av referater fra sist møte. Det var skrevet et referat fra Dnk, og et referat fra RFL. Referatet fra RFL hadde i tillegg oppfølgingspunkter som ikke ble diskutert på møtet den 8. desember, og disse ble brukt som grunnlag for samtaler senere i møtet.

Det var enighet om at det var et godt møte som ble avholdt i desember. Likevel kom det noen kommentarer til referatet fra Dnk, der det ble underskrevet at vedtaket fra Kirkemøtet er det som folk vil kjenne til, og at dette vedtaket oppleves å være utilstrekkelig og utilfredsstillende. Det ble også understreket at dette vedtaket gjør at noen tater mistror det arbeidet som styret i RFL nå gjør. Det ble derfor sett på som avgjørende at formidlingen av det som skjer på det felles rådsmøtet i februar blir så god som mulig.

Ingen av organisasjonene hadde lagt fram noe forslag til samarbeidsavtale, men fra Dnk var det laget en liste over tiltak, rubrisert under overskriftene oppreisning kollektivt, oppreisning individuelt og formidling. Følgende kom ut av samtalen:

Oppreisning kollektivt

- Gi støtte til prosjekter som RFL selv fremmer på midler til prosjekter fra Kommunal- og regionaldepartementet, samt arbeide for støtte til kultursentra gjennom Kulturdepartementet. Det sendes en søknad før 15.01 fra RFL til Kommunal- og regionaldepartementet, og et anbefalingsbrev sendes fra de sentralkirkelige rådene
- Send ut informasjon i tilknytning til menneskerettighetssøndagen, dette bør gjøres senest august, med ansvar hos KUI. Det undersøkes om det er mulig med et nytt opptrykk av heftet fra RFL for distribusjon i en menighetssending.
- Lage liturgiledd og forbønnsforslag, må ses i sammenheng med tilsvarende overfor samene fra fjorårets KM, ansvar hos Nemnd for Gudstjenesteliv. Dette må også ut til alle menigheter.
- Sørge for at minnesmerker og gravstener får en plass og en form som bidrar til en form for synliggjøring av de overgrepene som er begått, i første omgang på Ris kirkegård.

Gunnar Stålsett er interessert i å samarbeide om en minnestund den 7. mai, og det arbeides med å finne en form for synliggjøring i tillegg til den steinen som allerede står, og som tilhører Gaustad Sykehus.

Oppreisning individuelt

- Gå videre med retningslinjer for billighetserstatning. Det ble skissert to muligheter, i tillegg til å ta dette opp direkte med statsrådene. Enten et dokument8-forslag eller en egen Stortingsmelding. Brev fra sentralkirkelige råd går til myndighetene om dette i løpet av januar.
- Endre dagens praksis med begrensede muligheter for innsyn i egen mappe hos kommunearkiv, fylkesarkiv og Riksarkiv. Det ble presisert at de to førstnevnte arkivene har den strengeste praksisen. Dersom en ønsker innsyn om egne foreldre, må samtlige barn underskrive på at dette er ønskelig. I de tilfellene der noen av barna ikke er kjent, og søsken ikke vet om hverandre, er det umulig å få en underskrift fra alle barna. Denne saken er det arbeidet med over lengre tid, og det ble sett på som lite sannsynlig at det kommer endringer lett.

Formidling

- Arbeide i forhold til Egil Svartdal-program på fjernsynet, eventuelt andre programmer. Det skrives et brev til TV Inter der henvendelsen formidles.
- Informere i relevante interne blader.

Det ble også lagt fram en liste utarbeidet av RFL. Noen av disse punktene kan også gjenfinnes på søknaden til Kommunal- og regionaldepartementet:

- Etablering av et ressursenter for å vedlikeholde kultur og identitet. Det ble understreket at dette var noe annet enn et museum, som primært er for å formidle videre til andre. Blant annet som følge av behovet for en avklaring av lokalisering, bør dette prosjektet først gjennom et forprosjekt.
- Oppretting av et ekspert- og kriseteam som kan tre støttende til i samband med behovet for å dokumentere egen fortid stilt ovenfor en gjennomgang og vurdering av Billighetserstatningsutvalget. Det er ønskelig med lege, psykiater og advokat i et slikt kriseteam. Et nærmere samarbeid med ansatte i Dnk må vurderes i forhold behovet for tillitbyggende tiltak.
- Tatermuseum tilknyttet Glomdalsmuseet på Eleverum. Det ble uttrykt stor glede over at prosjektskissen til dette museet nå var ferdig, og skal sendes til Kulturdepartementet. Rollen til Dnk er primært knyttet til å avse gamle kirkebøker og annet som kan illustrere forholdet mellom kirken og taterne, men også annen type hjelp er ønskelig.
- Formidling av kirkens beklagelse. Dette bør i særlig grad skje i samband med begravelser, siden mange tatere samles i forbindelse med dette. Også andre anledninger er naturlige, slik som menneskerettighetssøndagen.

Neste møte ble fastsatt til torsdag 18.02.99 kl 13.00 på Kirkens Hus. Det ble understreket at et vil være tett kontakt framover for å klarere korrespondanse med myndigheter og et eventuelt budskap fra det felles rådsmøtet i februar.

Hans Morten Haugen
Hans Morten Haugen - ref